

Styret i Bank2 ASA
Postboks 1394 Vika
0114 OSLO

VÅR REFERANSE
20/13989

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13
1. ledd nr. 1-2
Gjelder merkede avsnitt

DATO
04.06.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i Bank2 ASA 27. og 28. januar 2021. Som følge av smitteverns situasjonen ble tilsynet gjennomført digitalt. Formålet med tilsynet var i første rekke å belyse bankens overordnede styrings- og kontrollsystemer og bankens risikosituasjon og styring og kontroll på kredittområdet, herunder bankens etterlevelse av boliglånsforskriften (erstattet av utlånsforskriften 1. januar 2021). I tillegg ble det foretatt en begrenset gjennomgang av bankens markeds-, likviditets- og finansieringsrisikoer.

Til grunn for denne rapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 25. februar 2021 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 19. april 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

OVERORDNEDE FORHOLD

Styring og kontroll på overordnet nivå

Rapportering om risiko og etterlevelse

Styret mottar hvert kvartal en kombinert risiko- og compliance-rapport. Ifølge oppstillingen banken fremla i forbindelse med tilsynet, var leder for risikostyrings- og compliance-funksjonene og administrerende banksjef i fellesskap ansvarlig for rapporten, mens det var "administrasjonen" som sto som avsender på dokumentet. I bankens kredittpolicydokument sto det derimot at bankens kredittsjef skal være ansvarlig for compliance-rapporteringen. Finanstilsynet understreket derfor i den foreløpige rapporten at det ligger i oppgaven til de uavhengige kontrollfunksjonene jevnlig å rapportere til bankens ledelse og styret om bankens risikosituasjon og om problemstillinger knyttet til etterlevelse. Det er derfor prinsipielt viktig hvem som er ansvarlig for disse rapportenes innhold. Styret opplyser i sitt svar at det vil sørge for at det tydelig fremgår at det er risiko- og compliance-funksjonen som er ansvarlig for innholdet i rapporten, og at bankens kredittpolicydokument er endret tilsvarende.

Kredittkultur

Finanstilsynet ba i den foreløpige rapporten styret redegjøre for hvordan styret har fulgt opp risiko- og compliance-ansvarliges og kontrollers beskrivelse av bankens kredittkultur. Styret opplyser at det har notert at det i internkontrollrapporter har fremkommet at det

[REDAKERT]

er en «for svak kredittkultur», men bemerker samtidig at det etter styrets vurdering ikke innebærer at banken generelt har en svak kredittkultur. Ifølge styrets svar er det tvert imot styrets vurdering at banken har en forsvarlig kredittpraksis, men at det kan være rom for forbedringer av kredittvurderingene og oppfølgingen av de svakhetene som påvises gjennom internkontrollene.

Finanstilsynet anser styrets beskrivelse av risiko- og compliance-ansvarliges og kontrollers vurdering av bankens kredittkultur som misvisende. Finanstilsynet viser i denne sammenheng til at det i compliance-funksjonens årsoppsummering for 2019 datert 24. april 2020 og behandlet av styret 29. april 2020 står at: "Etter Compliance-funksjonens og kredittkontrollers vurdering har banken fortsatt generelt, til tross for påpekte funn gjennom internkontroll, en for svak kredittkultur,

[REDAKERT]

Vurderingen samsvarer med konklusjonene i de fremlagte internkontrollgjennomgangene av utvalgte PM-engasjementer. Det fremgår av protokoll fra styremøtet at styret tok compliance-funksjonens årsoppsummering "til orientering". Etter Finanstilsynets vurdering tyder styrets behandling av compliance-funksjonens årsrapport og styrets omtale av rapporten på at styret ikke har tatt signalene om en utilfredsstillende kredittkultur i bankens PM-område tilstrekkelig alvorlig. Finanstilsynet har dog merket seg at styret opplyser at det fremover vil bruke mer tid på å behandle de enkelte internkontrollrapportene, og sørge for at det iverksettes tiltak dersom rapportene avdekker forhold som bør forbedres. Finanstilsynet understreker at det er styrets ansvar å sørge for at bankens kredittpraksis er forsvarlig. Det vises i denne forbindelse til finansforetaksloven § 8-6 første ledd som pålegger styret å sørge for forsvarlig organisering av virksomheten, herunder påse at kravene til organisering av foretaket og etablering av forsvarlige styrings- og kontrollsystemer blir etterkommet.

KREDITTRISIKO

Kredittrisikonivå

Avsetningsnivå

Kun 19 prosent av bankens utlån ved utgangen av 3. kvartal 2020 var plassert i trinn 3, til tross for at 99 prosent av utlånene ifølge Eikas tilpassede risikoklassifiseringsmodell for Bank2 var klassifisert som høyrisiko eller bestod av misligholdte og tapsutsatte lån. Finanstilsynet stilte i den foreløpige rapporten derfor spørsmål om banken hadde overstyrt innplasseringen av lån i trinn 1, 2 og 3. Finanstilsynet oppfatter styrets svar til den foreløpige rapporten slik at banken har overstyrt innplasseringen av utlånene. Styret viser til at det er foretatt en sammenlikning mot tilsvarende banker og at bankens praksis ikke vurderes å avvike fra disse..

I den foreløpige rapporten pekte Finanstilsynet dessuten på at et stort omfang endringssaker sammenlignet med omfanget av merkede betalingslettelser, kunne indikere at omfanget av betalingslettelser, som har betydning for innplasseringen av lån i trinn 2 og 3, var underrapportert. Finanstilsynet kan ikke se at banken har kommentert dette i svarbrevet. Finanstilsynet merker seg at

banken har fastsatt "Retningslinjer for forbearance" som åpner for at banken på visse vilkår kan innvilge avdragsfrihet på 6 måneder uten at lånet merkes som forbearance. Finanstilsynet understreker at hovedregelen er at endringer av betalingsplanen for å avhjelpe finansielle problemer hos skyldneren, skal anses som lettelser. På bakgrunn av bankens utsatte kunder og lånenes relativt høye rentesats, mener Finanstilsynet at anmodning om avdragsfrihet fra bankens kunder normalt må anses som forbearance. Finanstilsynet legger til grunn at retningslinjen endres.

Finanstilsynet understreker at etterlevelse av bestemmelsene i IFRS 9 for innplassering av utlån i trinn forutsetter at banken sammenligner sannsynligheten for mislighold på rapporteringstidspunktet med sannsynligheten for mislighold på bevilgningstidspunktet ved hjelp av en konsistent risiko-klassifiseringsmodell. Finanstilsynet legger til grunn at styret påser at bankens praksis for innplassering av utlån er i samsvar med IFRS 9. Det vises til senere omtale i denne rapporten om retningslinjer for beregning av forventet tap.

I den foreløpige tilsynsrapporten stilte Finanstilsynet dessuten spørsmål ved grunnlaget for bankens skjønsmessige nedjustering av avsetningsnivået i de tre første kvartalene i 2020, og viste i denne forbindelse til at justeringen gjaldt boliglån til utsatte kunder, hvor det var stor usikkerhet knyttet til vurderingen av fremtidsutsikter. Finanstilsynet viste også til at rene gjennomsnittsbetraktninger kan gi store avvik. Styret oppgir i sitt svar at den foretatte justeringen var et resultat av en "utvidet validering" og argumenterer med at justeringen ga et mer forventingsrett resultat. Etter Finanstilsynets vurdering har banken lagt til grunn et for svakt datagrunnlag, og rimelighetsvurderingene som er gjort, er ikke tilstrekkelig dokumentert. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til bankens justering. Finanstilsynet har imidlertid merket seg at styret, for å holde usikkerheten knyttet til avsetningsberegningene lavest mulig, etter tilsynet har vedtatt å legge til grunn avsetningene som følger av Eikas tapsmodeller.

Bankens avsetningsgrad knyttet til ordinære utlån¹ i trinn 3 var på 3,9 prosent ved utgangen av 3. kvartal 2020. Finanstilsynet stiller spørsmål ved om avsetningene er tilstrekkelige til å dekke forventet tap på disse engasjementene. Finanstilsynet understreker styrets ansvar for at det foretas tilstrekkelige tapsavsetninger.

Samlet vurdering av bankens kredittrisiko

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at banken på grunn av stigende boligpriser har hatt lave tap, men at bankens høye andel misligholdte personkundelån i kombinasjon med bankens lave avsetningsgrad utgjør latente risikofaktorer som kan påføre banken tap hvis boligprisene skulle falle. Finanstilsynet ga videre uttrykk for at økt arbeidsledighet i tillegg vil kunne ramme bankens porteføljer av restruktureringslån til kunder med betalingsproblemer og bankens gjenværende portefølje av forbrukslån.

Styret gir i sitt svarbrev uttrykk for at makrojusteringene i Eika-modellen benyttes til å hensynta ulike forventninger til fremtidig økonomisk utvikling, og at banken pr 30. september 2020 i tillegg foretok en Covid-19 avsetning på ytterligere 5 millioner kroner for å ta høyde for usikkerheten som Finanstilsynet beskriver.

¹¹ Kjøpte misligholdsporteføljer er holdt utenom

Styring og kontroll på kredittområdet

Risikorammer

Bankens styringsdokumenter på kredittområdet inneholdt på tilsynstidspunktet bare én styrefastsatt risikoramme, og det ble ikke rapportert mot denne rammen i bankens risikorapport. Gjennomgangen av bankens styreprotokoller viser imidlertid at styret i september 2020 vedtok en "styringsramme for misligholdte lån" og en eksponeringsramme for kortsiktige lån i prosent av nye lån. I tillegg til at disse rammene ikke var nedfelt i bankens styringsdokumenter, ble det ikke rapportert mot rammene i risikorapporten pr. utgangen av 3. kvartal 2020. I den foreløpige tilsynsrapporten pekte Finanstilsynet på andre mulige styringsrammer som kan bidra til å styre den faktiske risikotakingen. Styret gir i sitt svar uttrykk for at det ser behovet for en ny gjennomgang av hva som er relevante og hensiktsmessige rammer knyttet til tap, tapsavsetninger og avsetningsnivåer, og at også andre rammer kan være adekvate for å styre risikotakingen på kredittområdet. Styret bekrefter samtidig at rapportering mot vedtatte rammer vil bli tatt inn i den kvartalsvise risiko- og compliance-rapporten.

Kredittprosess

Agentenes rolle

Tilsynet i Bank2 bekreftet at agentene som har avtaler med restruktureringsbankene formidler søknadene til én og én bank, og at det er agentene som avgjør hvilken samarbeidsbank den enkelte kundesøknad skal sendes til.

Finanstilsynet ga i den foreløpige rapporten uttrykk for at provisjonene agentene mottar for hvert lån som blir utbetalt, kombinert med at de ikke har noen nedsiderisiko knyttet til lånene, gir agentene et sterkt insentiv for å fremstille sakene positivt og nedtone risikoen knyttet til søknadene. Etter Finanstilsynets vurdering er det i tillegg nærliggende å tro at agentene foretrekker å formidle lånene til den banken som betaler høyest provisjon, og der agentene mener sannsynligheten for å få innvilget den aktuelle lånesøknaden er størst. Under tilsynet kom det frem at agentene også kan påvirke hvilke rådgivere i banken som skal behandle sakene de oversender. Styret erkjenner ifølge svarbrevet at agenter med provisjonsbetaling har et sterkt insentiv for å få en bank til å yte de foreslåtte lånene. Styret mener imidlertid at Bank2 har godt innarbeidede rutiner for kreditt-

vurderingen for å unngå at agentenes insentiver påvirker kredittinnvilgelsen. Styret påpeker i tillegg at agenter som gjentatte ganger leverer dårlig kvalitet, vil bli vurdert oppsagt dersom de ikke retter seg etter bankens tilbakemeldinger.

Finanstilsynet viste i den foreløpige tilsynsrapporten til at bankens avtale med finansagentene ifølge rundskriv 6/2019 om agenter, punkt 2 må fastsette at banken skal godkjenne nettsider, annonser, brosjyrer og annet materiell som agenten benytter i sin markedsføring. Samtidig påpekte Finanstilsynet at Eiendomsfinans, som kontrolleres av Bank2 og bankens aksjonærer og er bankens største agent, på sine hjemmesider feilaktig omtaler seg som en uavhengig låneformidler. Finanstilsynet har merket seg at styret i sitt svar til den foreløpige rapporten uttaler at salgs- og markedsavdelingen i Bank2 regelmessig har dialog med administrasjonen i Eiendomsfinans for å følge opp avtalevilkårene og gjennomgå markedsmateriell og nettsider, og at banken har innført kvartalsvise møter med agentene, hvor kvalitet/compliance er på agendaen. I tillegg opplyser styret at banken vil gjennomgå Eiendomsfinans' nettsider og følge opp hvordan foretaket omtaler sin rolle. Etter Finanstilsynets oppfatning viser feilinformasjonen på Eiendomsfinans hjemmeside at styret må påse at banken etablerer tydeligere retningslinjer og rutiner for godkjenning av nettsider, annonser, brosjyrer og annet materiell som agentene benytter i sin markedsføring.

Kredittvurdering og rådgivning

Under tilsynet forklarte banken at det er agentene som "eier kundedialogen", og at bankens egen informasjonsinnhenting i stor grad består i å kontakte tredjeparter (meglere, arbeidsgivere etc.), mens eventuelle spørsmål til kundene som regel sendes via agentene. Styret bekrefter i sitt svar at banken bygger sin kredittvurdering på informasjon om kundene innhentet av agentene: "Agentenes rolle i samarbeidet med Bank2 handler om å finne frem til potensielle kunder og samle inn dokumentasjon fra kundene. Det er Bank2s rådgivere som vurderer mottatt dokumentasjon, analyserer og vurderer kundens situasjon, likviditet og sikkerhet, og avslår eller innstiller positivt på en lånesøknad." Etter Finanstilsynets vurdering er direkte kontakt med kundene avgjørende for å forstå risikoen og kundens evne og vilje til å endre adferd, samt finne frem til gode løsninger i restruktureringssaker.

Finanstilsynet ga i den foreløpige tilsynsrapporten uttrykk for at utkontraktering av skjønnsmessige kredittvurderingsoppgaver med stor betydning for banken og den enkelte kunde, til agenter som har en sterk egeninteresse av et bestemt utfall, ikke oppfyller kravene til forsvarlig organisering, jf. finansforetakslovens § 13-5 første ledd og § 16-1. Det ble i denne sammenheng også vist til finansavtalelovens bestemmelser om forklaringsplikt og frarådingsplikt og til finansforetaksloven § 13-4, der det fremgår at et finansforetak ikke kan gi et annet foretak i oppdrag å forestå utførelsen av de delene av virksomheten som er kjerneoppgaver.

Styret gir i sitt svar uttrykk for at utkontrakteringen av informasjonsinnhenting til agentene ikke utgjør en risiko for banken av en slik karakter eller omfang at utkontrakteringen ikke anses som forsvarlig. Styret viser i denne sammenheng til at mye av informasjonen uansett innhentes digitalt, at banken følger opp agentenes kompetanse og kvalitet i arbeidet, at banken foretar egne, selvstendige vurderinger og analyser, og at banken gjennomfører minst én samtale med kunden. Styret anser derfor ikke at bankens bruk av agenter til informasjonsinnhenting er i strid med kravene til forsvarlig organisering av virksomheten i finansforetaksloven § 13-5 første ledd.

Styret bemerker også at det er bankens rådgivere som gir råd til kundene, ikke agentene, og at rådgiverne etter styrets vurdering har den nødvendige kompetansen til å gi kundene forsvarlig

rådgivning. Bankens kundebehandling er derfor etter styrets vurdering i samsvar med finansforetaksloven § 16-1. Styret ser likevel at det kan være ønskelig å forbedre og utvikle bankens kundebetjeningskonsept.

Etter Finanstilsynets vurdering forutsetter kredittvurdering av lån til kunder med betalingsproblemer mer omfattende og skjønnsmessig tilpasset informasjonsinnhenting og -bearbeidelse om kunden, bakgrunnen for kundens problemer, kundens forståelse for situasjonen og kundens fremtidige betalingsevne og -vilje enn ordinære forbruks- og boliglånsaker. Finanstilsynet anser derfor informasjonsinnhenting og -bearbeidelse som en viktig del av kredittvurderingsprosessen i denne type saker. Finanstilsynet forventer at styret sørger for å styrke kunderådgivningen og kredittvurderingen. Det er Finanstilsynets vurdering at den ene samtalen rådgiverne ifølge bankens interne retningslinjer er pålagt å gjennomføre før den endelige kredittbeslutningen tas, normalt ikke vil være tilstrekkelig for å vurdere kredittrisikoen og ivareta kundenes interesser i denne type saker.

Finanstilsynet ga i den foreløpige rapporten uttrykk for at det etter Finanstilsynets vurdering er en viktig forutsetning for å utvikle gode og realistiske finansieringsløsninger at banken skaffer seg inngående kunnskap om hvorfor kundene har kommet i økonomiske problemer.

Gjennomgangen av enkeltsaker under tilsynet viste at bankens kredittsaker mangler analyse av kundenes faktiske forbruksnivå og -vaner som grunnlag for å forstå årsakene til betalingsproblemene. Styret kommenterer i sitt svar ikke dette forholdet spesielt, men mener det er ønskelig å styrke aspekter rundt analyser, kartlegging og oppfølging av bankens lånekunder. I denne forbindelse ser styret at oppfølgingen av den interne etterlevelsen av vedtatt rammeverk, herunder oppfølging av forhold påpekt i bankens internkontrollrapporter, har forbedringspotensial. Styret vil derfor fremover følge opp etterlevelsen og sørge for at praktiseringen av det interne regelverket skjer etter intensjonene i de vedtatte interne rutiner og retningslinjer.

Basert på bankens forretningsmodell, må det etter Finanstilsynets oppfatning kunne forventes at de finansielle løsningene banken tilbyr med stor grad av sannsynlighet fører til at målet om at kundeforholdene kan overføres til en bank med ordinær rente etter 18-24 måneder, nås. Det vises også til at begrunnelsen for bankens høye etableringsgebyr er at kundene innfrir lånene etter kort tid.

På tidspunktet for tilsynet manglet banken tall som kunne belyse i hvilken grad banken lykkes med å hjelpe kundene. Tall banken sammenstilte på Finanstilsynets anmodning etter tilsynet, tydet på at en betydelig del av bankens lån ett til to år etter innvilgelsen enten fortsatt løp i banken eller var innfridd av andre refinansieringsbanker. Et ukjent antall lån var også innekket ved tvangssalg. Etter styrets oppfatning viser ikke de fremlagte tallene i hvilken grad banken har lykkes med å hjelpe kundene ut av deres gjeldsproblemer. Etter Finanstilsynet vurdering bør banken legge mer arbeid i å analysere i hvilken grad og i hvilke tilfeller banken lykkes med å oppnå målet med sine finansieringsløsninger.

Bevilgningsreglement

Bankens fullmaktsmatrise tillot alle fullmaktshavere, uten noen beløpsmessig begrensning, å foreta endringer i eksisterende lån som ifølge utlånsforskriften innebærer at lånene skal behandles som et nytt engasjement og inngå i kvartalets avviksrapportering. Samtidig fremgår det av fullmaktsmatrisen at saker som innebærer avvik fra interne kredittretningslinjer skal løftes til et høyere fullmaktsnivå. Finanstilsynet ba derfor styret påse at det klargjøres hvilke fullmaktshavere som skal

ha fullmakt til å foreta beslutninger som innebærer avvik fra utlånsforskriften. Styret bekrefter i sitt svar at bankens fullmaktsmatrise etter tilsynet er oppdatert i henhold til Finanstilsynets påpekning.

Risikoklassifisering

Banken ga under tilsynet uttrykk for at Eikas justering av modellen for bruk i Bank2 overvurderte risikoen i bankens porteføljer. Banken hadde derfor kontakt med Eika sentralt for å få endret risikoklassifiseringsmodellen, uten å ha fått gjennomslag for sine synspunkter. Det fremgår av styrets svar til den foreløpige rapporten at banken har overstyrt risikoklassifiseringssystemet ved beregning av forventet tap etter IFRS 9, jf. tidligere omtale. Styret gir i sitt svarbrev uttrykk for at Eika-modellen med de foretatte tilpasningene banken har foretatt, samlet vurderes å være tilstrekkelig dekkende og pålitelig. Samtidig opplyser styret at banken vil arbeide videre med å få risikoklassifiseringsmodellen bedre tilpasset bankens kunder og utlånsportefølje.

Finanstilsynet gjentar at banken etter Finanstilsynets vurdering har lagt til grunn et for svakt datagrunnlag, og rimelighetsvurderingene som er gjort, er ikke tilstrekkelig dokumentert. Finanstilsynet peker på styrets ansvar for at banken har en dekkende og pålitelig risikoklassifiseringsmodell.

Retningslinjer for beregning av forventet tap

Finanstilsynet var i den foreløpige tilsynsrapporten kritisk til at styret ikke hadde fastsatt retningslinjer og rutiner for tapsavsetninger, og påpekte blant annet at bankens retningslinjer må klargjøre kriteriene for hva som anses som vesentlig økning i kredittrisiko og dermed medfører overgang til trinn 2. Finanstilsynet ba derfor styret påse at det ble utarbeidet utfyllende retningslinjer, prosedyrer og dokumentasjon for estimering og vurdering av forventet kredittap. Finanstilsynet har merket seg at styret etter tilsynet har godkjent rutiner, prosedyrer og dokumentasjon for estimering og vurdering av forventet kredittap. Finanstilsynet har også merket seg at styret har godkjent rutiner, prosedyrer og dokumentasjon for forbearance-merking av engasjementer samt vedtatt nye retningslinjer som bl.a. inneholder definisjon av mislighold i samsvar med CRR.

Finanstilsynet pekte i den foreløpige tilsynsrapporten på at det i fremlagte enkeltsaker med kontantstrømberegning kun inngikk ett scenario i form av vurdert sikkerhetsverdi, og det ikke var foretatt neddiskontering. Finanstilsynet bemerket i den forbindelse at IFRS 9 krever at det skal beregnes et forventningsrett estimat for forventet tap. Finanstilsynet merker seg av svarbrevet at banken i overensstemmelse med styrevedtatte retningslinjer for avsetning til dekning av tap, for fremtiden vil anvende neddiskontering og flere scenarioer ved tapsvurdering i trinn 3.

Finanstilsynet ba i den foreløpige tilsynsrapporten styret vurdere om makrojusteringene i Eikas modell i tilstrekkelig grad vil fange opp effekten av alvorlige konjunktursvingninger. Finanstilsynet har merket seg at styret vil vurdere makrojusteringene og om disse i tilstrekkelig grad fanger opp effekten av alvorlige konjunktursvingninger.

Etterlevelse av boliglånsforskriften

Rammer og retningslinjer for bruk av fleksibilitetskvoten

Ifølge boliglånsforskriften § 8 (videreført i utlånsforskriften § 12) skal finansforetakene fastsette rammer for bruk av fleksibilitetskvoten. Gjennomgangen under tilsynet viste at bankens styrings-

dokumenter ikke inneholdt slike rammer. Derimot var det i bankens kreditthåndbok fastsatt at det skal fremgå av hver enkelt kredittsak hvilke(t) av vilkårene i forskriften som eventuelt fravikes. Finanstilsynet bemerket i den foreløpige rapporten at styret må påse at banken ikke overskrider fleksibilitetskvoten og må etablere kriterier som begrenser adgangen til å innvilge avvikssaker og etablere et oppfølgingssystem som fortløpende viser avviksandelen. Styret opplyser i sitt svar at styret i april 2021 fastsatte rammer for bankens bruk av fleksibilitetskvotene, og at administrasjonen er pålagt å etablere en rutine som innebærer at brudd merkes riktig på bevilgningstidspunktet, slik at banken ikke lenger manuelt vil justere utlånsforskriftsrapporten.

Betjeningsevne

Låneutgifter og rentestress er beregnet på en uensartet måte i de kortsiktige, avdragsfrie lånene som ble gjennomgått i forbindelse med tilsynet. Finanstilsynet presiserte derfor i den foreløpige rapporten at avdrag skal medregnes ved vurderingen av kundens betjeningsevne uavhengig av hvilken belåningsgrad lånet har og uavhengig av om det innvilges avdragsfrihet. Dessuten må beregningen av lånekostnader og rentestress legges til grunn den samlede gjelden selv om finansieringen er splittet i en kortsiktig, avdragsfri del og en langsiktig del, eller det er avtalt delnedbetaling av lånet, for eksempel ved salg av aktiva. For kortsiktige boliglån synes det rimelig å legge til grunn avdrag basert på 30 års nedbetalingstid.

Avviksrapportering

Under tilsynet kom det frem at banken rutinemessig har trukket ut lån som ifølge bankens tolkning ikke var omfattet av boliglånsforskriften. Etter Finanstilsynets oppfatning har banken dermed i omfattende grad feilrapportert avvik for nye lån med pant i bolig. Finanstilsynet vurderer at banken i stor utstrekning har drevet sin utlånsvirksomhet i strid med boliglånsforskriften. Styret har i sitt svar ikke kommentert denne konklusjonen, men har redegjort for sitt syn på to av de største, aktuelle lånegruppene (se nedenfor).

a) Kortsiktige pantsikrede lån til refinansiering av forfalte gjeldsforpliktelser.

Finanstilsynet bemerket i den foreløpige rapporten at styret, blant annet ut fra kommersielle hensyn, hadde besluttet å holde et stort volum av kortsiktige lån utenfor den interne avviksrapporteringen banken er pålagt ifølge boliglånsforskriften § 8 (videreført i utlånsforskriften § 12). Styret argumenterer i sitt svarbrev med at det ut fra forskriftens ordlyd ikke er et vesentlig skille mellom tradisjonell mellomfinansiering og Bank2s kortsiktige mellomfinansiering, og at kravene som fravikes i begge tilfelle i stor grad gjelder betjeningsevne og gjeldsgrad. For å kunne håndtere resterende gjeld på lang sikt er kundene, ifølge styret, avhengige av å nedbetale gjeld ved å selge boligen. Styret mener dessuten at opplysningen i rundskriv (13/2019) om at det er det langsiktige lånebehovet som skal vurderes ved mellomfinansiering, taler for at kortsiktig finansiering ikke uten videre ligger innenfor det utlånsforskriften er ment å regulere. Styret uttrykker dessuten at boliglån tradisjonelt er langsiktige lån med lang løpetid, og en rekke av kravene som stilles til lån med pant i bolig er utformet med sikte på langsiktige lån; for eksempel krav om å tåle renteøkning på fem prosentpoeng og utformingen av kravet til avdragsbetaling. Etter styrets oppfatning er det derfor mest naturlig å tolke utlånsforskriften (og den tidligere boliglånsforskriften) slik at de kortsiktige lånene faller utenfor forskriftens virkeområde på samme måte som tradisjonell mellomfinansiering.

Finanstilsynet bemerker at behovet for mellomfinansieringslån oppstår som et resultat av boligbytte, mens behovet for de kortsiktige lånene banken tilbyr oppstår som et resultat av at låntakere med betalingsproblemer må selge aktiva for å innfri forfalt gjeld eller for å redusere gjelden. Mens krav

om positiv betjeningsevne (inklusive rentestress) og gjeldsgrad under fem ganger årsinntekt ville hindret boligomsetningen hvis de ble gjort gjeldende for mellomfinansieringslån, finnes det ikke tilsvarende begrunnelse for å unnta bankens kortsiktige lån. Finanstilsynet peker i tillegg på at utlånsforskriften (og den tidligere boliglånsforskriften) ikke åpner for å gjøre unntak for lån på grunnlag av løpetiden.

Finanstilsynet har merket seg at styret, selv om det er styrets vurdering at de kortsiktige lånene faller utenfor utlånsforskriften, har besluttet inntil videre å medregne alle de kortsiktige lånene i fleksibilitetskvoten. Finanstilsynet viser til ovennevnte og legger til grunn at banken inkluderer disse lånene i avviksrapporteringen og innretter seg slik at utlånsforskriften etterleveres.

Finanstilsynet har merket seg at banken rapporterer en avviksandel på 37,5 prosent i 1. kvartal 2021. Det forventes at banken iverksetter umiddelbare tiltak for å etterleve utlånsforskriften.

b) Langsiktige, pantesikrede lån til refinansiering av forfalte gjeldsforpliktelse.

Mens banken under tilsynet mente de langsiktige, pantesikrede lånene til refinansiering av forfalte gjeldsforpliktelse skulle trekkes fra volumet av innvilgede lån i kvartalet fordi de ikke var omfattet av boliglånsforskriften, oppgir styret i sitt svar til den foreløpige rapporten at dette er lån som i utgangspunktet er omfattet av forskriften, men at banken har ment at vilkårene knyttet til betjeningsevne, gjeldsgrad, belåningsgrad og avdrag var oppfylt. Når det gjelder avdragskravet, viser styret til at banken, i tråd med bankens brev fra 2015, har lagt til grunn at forskriftens adgang til å innvilge avdragsutsettelse «på grunn av senere inntrådte omstendigheter» viser til nye omstendigheter etter at det refinansierte lånet ble tatt opp. Finanstilsynet har merket seg at styret ifølge svarbrevet er kommet til at det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde den tidligere tolkningen av boliglånsforskriften. I den grad det gis avdragsfrihet ved langsiktige lån som overstiger 60 prosent av boligens verdi, vil banken derfor medregne disse i fleksibilitetskvoten. Bankens retningslinjer for nye lån med pant i bolig er oppdatert for å reflektere dette.

Tilpasning til ny utlånsforskrift

Under tilsynet ble det uttrykt at presiseringen i rundskriv 1/2021 om at etableringsgebyret skal medregnes i gjelden, trolig fører til at § 11 om restruktureringslån i utlånsforskriften vil få liten betydning for banken. Styret opplyser i sitt svarbrev at banken etter tilsynet har mottatt signaler om at markedet tilpasser seg Finanstilsynets presiseringer om etableringsgebyr ved å øke kunderenten og binde kunden til en fastrenteperiode. Styret gir i den forbindelse uttrykk for at det er vanskelig å se at en rentebindingsperiode på tre eller fem år vil være til fordel for kunden. Det opplyses at styret har bedt administrasjonen kartlegge ulike alternativer for hvordan Bank2 skal kunne hjelpe kunder ved å bruke bestemmelsen i utlånsforskriften § 11. Finanstilsynet minner om bankens plikt til å ivareta kundens interesser.

MARKEDS-, LIKVIDITETS- OG FINANSIERINGSRISIKO

Risikonivå

Finanstilsynet viste i den foreløpige rapporten til at bankens rammer for renterisiko, "maksimalt tapspotensial" og "tapspotensial renterisiko" var overskredet ved utgangen av 3. kvartal 2020 på grunn av en unormalt stor likviditetsportefølje som følge av avviklingen av bankens BM-virksomhet. Finanstilsynet påpekte at ulike endringer og omlegginger av virksomheten må finne

sted uten at risikoen på andre områder øker utover vedtatte rammer. Finanstilsynet har merket seg styrets svar om at forholdene er rettet ved innfrielse av bankens seniorlån.

Styring og kontroll

Policy og rammer

Finanstilsynet gjorde under tilsynet banken oppmerksom på referanser til foreldet regelverk i policydokumentene for henholdsvis likviditetsrisiko og markedsrisiko. Finanstilsynet har merket seg styrets svar om at referansene vil bli oppdatert til aktuelt regelverk.

Finanstilsynet viste i den foreløpige rapporten til at innskudd er Bank2s viktigste finansieringskilde og ba styret vurdere rammene for innskuddssammensetningen. I sitt svar viser styret til innskuddsrammene som allerede er etablert, men opplyser også at styret vil vurdere å innføre ytterligere rammer, herunder en maksimalgrense for andel BM-innskudd av samlede innskudd og en nominell grense for maksimalt innskudd fra én enkelt kunde. Styret vil også revurdere maksimalgrensen for bankens største innskudd i andel av samlede innskudd.

I den foreløpige rapporten bemerket Finanstilsynet at styret har vedtatt minimumsgrenser som for LCR tilsvarer det faktiske og for NSFR det forventede regulatoriske minstekravet, mens beredskapsnivået for LCR i henhold til bankens gjenopprettingsplan ligger høyere. Finanstilsynet anbefalte styret å fastsette rammer som inkluderer interne buffere, jf. gjenopprettingsplanen, og har merket seg fra styrets svar at slike rammer vil bli behandlet i styrets møte i mai/juni. Finanstilsynet henviser for ordens skyld til at innføringen av en regulatorisk minstegrense for NSFR er utsatt inntil videre.

Finanstilsynet reiste i den foreløpige rapporten spørsmål om styret burde gjennomgå de øvrige rammene for likviditets- og finansieringsrisiko med tanke på mulig forenkling og om inndelingen i "strategisk allokering" og "frihetsgrader" for markedsrisikorammene gir administrasjonen for stor frihet. Finanstilsynet har merket seg fra styrets svar at rammene for likviditets- og finansieringsrisiko vil bli vurdert forenklet. Finanstilsynet har også merket seg at rammene for investering av overskuddslikviditet i aktuelle aktivaklasser og frihetsgrader når det gjelder porteføljens strategiske allokering, vil bli revurdert på styremøtet i mai/juni.

Organisering og fullmakter

I den foreløpige rapporten viste Finanstilsynet til at enheten "Finans og regnskap" i tillegg til egne frontoppgaver, har ansvar for stresstestene og innhold i risikorapportene. Finanstilsynets gjentar at disse oppgavene bør ligge i bankens uavhengige enhet for risikostyring og compliance. Styret opplyste i sitt tilsvarende svar at det tar Finanstilsynets oppfatning til orientering og at det vil finne en hensiktsmessig arbeidsdeling som ivaretar behovet for en uavhengig risikovurdering. Finanstilsynet opprettholder vurderingen fra foreløpig rapport.

Rapportering

Finanstilsynet pekte i den foreløpige rapporten på enkelte uoverensstemmelser mellom informasjonen i bankens risikorapport og bankens policy for markedsrisiko, samt noen feil i rapportene om likviditetsrisiko til styret og til Finanstilsynet. Finanstilsynet har merket seg at styret tar disse merknadene til etterretning. Finanstilsynet legger til grunn at det foretas umiddelbare utbedringer.

Beredskapsplan likviditet

I den foreløpige rapporten tok Finanstilsynet opp at beredskapsplanen for likviditetsområdet bør inneholde en oversikt over tiltakenes kvantitative effekt for likviditeten og angi hvor raskt tiltakene vil kunne få virkning. Videre ble det vist til at foretakene i en stressituasjon vi kunne bli bedt om daglig myndighetsrapportering av LCR (eventuelt. gode estimater for LCR). Finanstilsynet har merket seg fra styrets svar at den etterlyste beredskapsinformasjonen finnes i gjenopprettingsplanen, men at beredskapsplanen vil bli supplert med slike opplysninger ved oppdateringen i styremøtet i mai/juni. Dessuten har Finanstilsynet merket seg styrets opplysning om at banken vil kunne rapportere et plausibelt anslag for LCR på daglig basis dersom behovet oppstår.

Stresstesting likviditet

I den foreløpige rapporten stilte Finanstilsynet spørsmål om bankens likviditetsstresstester, som legger vekt på ulik grad av innskuddsbortfall, har stressfaktorene som er tilstrekkelig strenge og finmaskede til å dekke de kategoriene innskytere banken har. Finanstilsynet viste til at stressfaktorene for 30 dager i bankens strengeste likviditetsstress er betydelig mildere enn satsene som benyttes for LCR, og at en langt høyere andel av innskuddene stresses mildere i bankens tester enn det som tillates i LCR. Riktignok er LCRs horisont kortere enn Bank2s stresstester, som er opptil ett år, men siden LCR er et minstekrav, bemerket Finanstilsynet at det er viktig at bankens stresstester legger strengere forutsetninger til grunn. Finanstilsynet har merket seg at styret tar Finanstilsynets påpekninger til etterretning.

I den foreløpige rapporten ba Finanstilsynet styret vurdere om bankens likviditetsstresstest bør utvides med en fremoverskuende estimering av LCR eller utvide LCRs horisont utover de regulatoriske 30 dagene. Finanstilsynet viste videre til at det er beste praksis å vurdere hvilke stresshendelser som vil bringe bankens LCR under 100, dvs. en reversert test, samt å kartlegge hvor mange dager det vil ta før LCR er under 100. Finanstilsynet tok også opp at kvartalsvis frekvens for gjennomføring av stresstester og rapportering av resultatene til styret er beste praksis. Finanstilsynet har merket seg at styret fremover vil tilstrebe å etterleve beste praksis, herunder legge til grunn kvartalsvis stresstesting og rapportering til styret.

AVSLUTNING

Finanstilsynets vurdering etter tilsynet var at det var avdekket alvorlige mangler i etterlevelsen av sentrale lovkrav. Finanstilsynet forventet at styret ville påse at det ble iverksatt tiltak for å etterleve lover og forskrifter og varslet pålegg om retting.

Finanstilsynet har merket seg at styret har fastsatt "Retningslinjer for avsetning til dekning av tap på engasjementer 2021", "Retningslinjer for forbearance 2021" og "Retningslinjer for unlikeliness to pay (UTP) 2021". Finanstilsynet legger til grunn at retningslinjen for forbearance endres som påpekt i denne rapporten.

Finanstilsynet har videre merket seg at styret har oppdatert "Retningslinjer for lån til boligformål". Finnstilsynet har også merket seg at innvilgelse av kortsiktige lån som ikke medregnes i fleksibilitetskvoten *inntil videre er avsluttet* som følge av Finanstilsynets bemerkninger i den foreløpige tilsynsrapporten. Finanstilsynet legger til grunn at banken også fremover inkluderer

kortsiktige lån i avviksrapporteringen og umiddelbart iverksetter tiltak for å etterleve kravene i utlånsforskriften.

Finanstilsynet stilte i foreløpig rapport spørsmål om agentenes rolle i kredittvurderingsprosessen og varslet pålegg om retting. Finanstilsynet merker seg styrets svar om at det er bankens rådgivere som gir råd til kundene, ikke agentene, men at styret likevel ser at det kan være ønskelig å forbedre og utvikle bankens kundebetjeningskonsept. Finanstilsynet merker seg videre styrets svar om at det er ønskelig å styrke aspekter rundt analyser, kartlegging og oppfølging av bankens lånekunder samt at styret vil følge tett opp etterlevelsen av internt rammeverk. Finanstilsynet understreker styrets ansvar for å påse at banken gir råd som er i kundens interesse og for å påse at bankens kredittgivning er forsvarlig. Finanstilsynet legger til grunn at styret iverksetter nødvendige tiltak.

Finanstilsynet ber om at kopi av dette brevet sendes til bankens valgte revisor.

For Finanstilsynet

Ann Viljugrein
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Linda Støle Hårstad
seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.